

Takou myšlienkou je, že aj obyvateľstvo, ktoré ostáva a musí ostať v *civilnom* povolání, má sa na vojenský spôsob organizovať, aby mohlo v prípade potreby tiež zasiahnuť do boja po boku našej armády a partizánov. Najmä robotníctvo väčších závodov má veľa možností, aby sa na vojenský spôsob sformovalo a vycvičilo. Každý väčší závod by sa takto mohol stať *pevnosťou* našej národnej, protifašistickej revolúcie, a keby hrozilo nebezpečenstvo závodu alebo jeho okoliu, teda príchodom robotníckych a roľníckych rodín, mohlo by osadenstvo tejto pevnosti vyrukovať a účtovať s vrahmi.

Ale neteoretizujme o tejto veci. Veď máme už praktické príklady, ako sa organizuje závodná obrana, lebo vo viacerých slovenských fabrikách si robotníci takúto obranu už zorganizovali. Uvedme teda radšej príklad. Máme na mysli veľký závod na oslobodenom území Slovenska, ktorého meno v tejto súvislosti, vari, spomínať netreba.¹ Robotníctvo tohto závodu sa rozhodlo, že sa aj samo vycvičí a pripraví na to, aby mohlo so zbraňou v ruke brániť svoj závod, svoje rodiny a okolie proti nacistickým zvrhlíkom. Čo tu teda urobili?

Rozdelili robotníkov na družstvá, čaty a rōty a na čelo jednotlivých týchto jednotiek postavili veliteľov. Takto zadelení robotníci zúčastňujú sa popri svojej práci na cvičeniach a soznamujú sa s novými zbraňami, ktoré dosiaľ nepoznali.

Pripravujú sa, a keď to bude potrebné, príde povel a oni nastúpia.

Je síce isté, že robotníci závodu, o ktorý tu ide, aj ináč sú hotoví kedykoľvek ísť do boja proti nemeckým fašistickým nepriateľom. Ale keby neboli zadelení do družstiev, čiat a rōt, keby sa vojensky necvičili, boli by iba neorganizovanou hľbou ľudí, s ktorou by v čase potreby ťažko bolo hýbať. Takto je to niečo celkom iné. Takto môžu rovnocenne bojovať po boku vojska, s robotníckym nadšením, s revolučným elánom.

Príklad nasledovania hodný.

Pravda, 21. 9. 1944, čís. 11. — Těž Perom a krvou, Bratislava 1959, str. 79–80.

[65]

1944, 21. září. Banská Bystrica. — Článek „Pravdy“ o návrzích Komunistické strany Slovenska na řešení rolnické otázky v osvobozené republice.¹

P ů d u r o ě n í k o m

Komunistická strana Slovenska svojím vyhlásením z 2. septembra 1944² zdôraznila úzku spojitost záujmov všetkého pracujúceho ľudu Slovenska. Uvedomuje si najmä potrebu úzkej spolupráce robotníkov a roľníkov, a to nielen pre tieto historické dni národne-oslobodzovacieho boja, ale aj pre dobu budovania nového sociálneho poriadku. Tak ako dnes ruka v ruke, v jednote a porozumení bojujú robotníci s roľníkmi, dedina s mestom za oslobodenie Slovenska od Nemcov, tak po skončení tohto boja tieto dve počtom najväčšie, avšak sociálne nejslabšie triedy budú jednotne pokračovať v boji za lepší zajtrajšok.

Nič nie je prirodzenejšie a nie je ani potrebnejšie v tejto revolúcii ako spolupráca drobného roľníka s robotníkom. Ich sociálne polozenie je rovnako mizerné. Rozdiel je len v tom, že kým robotník je vlastníkom len svojej pracovnej sily, zatiaľ drobný roľník vlastní aj niečo nehnuteľností. Tento rozdiel je však len formálne právny. V sociálne-politickom po-

¹ Slo o železární v Podbrezové.

¹ Autorem článku byl M. Falčan.

² Viz dokument čís. 51.

stavení niet rozdielu medzi roľníkom a robotníkom. V kapitalistickom systéme je robotník so svojou pracovnou silou odkázaný na milosť a nemilosť kapitalistu a chaotických zákonov kapitalistického hospodárskeho systému. Drobný roľník je tiež spútnaný kapitalistickou úpravou pozemkového vlastníctva, ktorá prevažnú časť roľníkov nepripúšťa k užívaniu pôdy. Skoro 35 percent poľnohospodárskej pôdy pripadá na majetky vo výmere nad 30 ha, pričom z celkového počtu poľnohospodárskych usadlostí je to sotva 2,5 percent. To znamená, že 97,5 percent poľnohospodárskych závodov vlastní len 65 percent poľnohospodárskej pôdy. Netreba ani zdôrazňovať, že s hľadiska produkčného (výnosového) tento rozdiel je ešte krikľavejší. Slovenské poľnohospodárstvo je charakterizované trpasličím pozemkovým vlastníctvom. Za takéhoto stavu pozemkovej držby niet mnoho výhľadov pre značnejšie a trvalejšie povznesenie životnej úrovne drobného roľníka len pomocou technicko-kultúrnych vymožeností, bez prenikavého zásahu do pozemkovej držby.

Polofeudálny systém Uhorska zanechal veľké stopy v slovenskom hospodárstve, najmä na poli pozemkového vlastníctva. Väčšina pôdy bola vo vlastníctve pozemkovej šľachty svetскеj a cirkevnej. Sociálne politické dedičstvo feudalizmu a veľká zaostalosť technicko-kultúrna charakterizovali slovenské poľnohospodárstvo pri prechode do bývalej ČSR.

Pozemková reforma ČSR mala vrátiť pôdu roľníkom. Revolučný duch zákonov z roku 1919 nebol však pri prevádzaní uplatňovaný. Zo zabranej pôdy na Slovensku bola len polovica rozdelená. Druhá polovica bola vrátená bývalým majiteľom. Z polovice zabranej pôdy dostal drobný prídelca priemerne 1,21 ha. Ale utvorilo sa 530 zbytkových majetkov o priemernej výmere asi 109 ha. Veľké lesné komplexy maďarských grófov boli pozemkovou reformou ešte menej dotknuté. Československá pozemková reforma zostala na polceste a nevyriešila otázku pozemkovej držby v prospech roľníka. Odpriemyselňovania Slovenska za ČSR, ktoré malo za následok zväčšený tlak populačného prírastku na pôdu, t. j. väčšie drobenie poľnohospodárskych usadlostí, situáciu slovenského poľnohospodárstva len zhoršilo.

Roľnícka otázka na Slovensku vyžaduje si veľkorysé riešenie. Veľkostatky Nemcov a Maďarov musia byť hneď a bez náhrady vyvlastnené. Pôda musí byť rozdelená drobným roľníkom zadarmo. Nevyhneme sa pritom iste ani väčším presunom obyvateľstva z chudobných oblastí do oblastí s veľkostatkami. Roľníkom bude sa musieť bezplatne prideliť aj celý živý a mŕtvy inventár týchto veľkostatkov. Revízia bývalej pozemkovej reformy v ČSR a SR³ musí byť dôkladne vykonaná. Zvláštnej pozornosti bude si zasluhovať otázka lesných majetkov.

Družstevníctvo bude sa musieť vymaniť zpod vplyvu statkárov a finančne-kapitalistických špekulantov a postaviť do služieb drobného roľníka. Družstevnú myšlienku budeme všemožne podporovať. Musí sa uplatňovať nielen pri nákupe a predaji, ale budeme sa snažiť pomocou nej pozdvihnúť mechanizáciu poľnohospodárskej výroby. V družstevnej forme bude sa zriaďovať stanica traktorov, mláťačiek, sejačiek a iných moderných poľnohospodárskych strojov. Netreba ani veľmi zdôrazňovať, aký veľký význam budú mať takéto strojové družstvá pre racionálnejšie hospodárenie, pre pozdvihnutie produktivity, pre kultivovanie našich pasienok a tým aj pre povznesenie dobytkárstva. V družstevnej myšlienke, podporovanej štátom a zbavenej panskej špekulácie, skrývajú sa veľké možnosti rozvoja nášho poľnohospodárstva.

Technické vymoženosti musia sa stať prístupnými aj roľníkovi. Elektrizácia bude dôležitým predpokladom technickokultúrneho pokroku v poľnohospodárstve.

Aby sa už dnes zaistili predpoklady pre tieto a iné úpravy v roľníckej otázke, Slovenská národná rada nariadením o zákaze scudzenia a zafaženia pôdy zamedzila akúkoľvek špekuláciu s poľnohospodárskymi nehnuteľnosťami.

Vyčkáme len pokojnejšie časy, aby sme otázku roľnícku riešili dôkladne a tak, aby sa všetka pôda dostala do rúk tých, ktorí na nej pracujú. Záujmy roľníka zladíme so záujmami robotníka. KSS bude stáť na strane malého roľníka, ktorý tvorí prevažnú väčšinu roľníckeho

³ SR — Slovenská republika — oficiálny označení ľudáckého slovenského štátu.

obyvateľstva a bude sa usilovať o to, aby nebolo súkromnokapitalistických veľkostatkov, ale aby nebolo ani nádennického otroctva.⁴

Pravda, 21. 9. 1944, čís. 11. — Též Perom a krvou, Bratislava 1959, str. 86—88.

[66]

1944, 21. září. Hnúšťa. — Nařízení okresního revolučního národního výboru všem místním národním výborům o zajištění řádného obdělávání půdy občanů, kteří se zbraní v ruce bojují proti nacistickým okupantům.

O b e ž n í k.

Okresný revolučný národný výbor v Hnúšti nariaďuje miestnym revolučným národným výborom, aby vo svojich obciach postarali sa o to, aby majetky narukovaných občanov boli riadne obrozené.

Na základe toho miestne revolučné národné výbory urobia soznamy zdravých, práceschopných občanov od 16—50 roku, ktorí nie sú narukovaní a taktiež soznamy žien slobodných a bezdetných v tom istom veku a týchto pridelia na zemedelské práce na majetky narukovaných občanov.

Miestny predseda volá všetkých občanov a v prednáške im vysvetlí cieľ odboja. V prednáške vyzdvihne menovite tú okolnosť, že našim cieľom je, aby i po hospodárskej stránke nenastal chaos, menovite všetci občania sa musia zapojiť a spoluobčanom, najmä vojakom, pomáhať. Držte sa hesla „Kto nie je s nami, je proti nám“. Kto by pokyny miestneho revolučného národného výboru v tomto smere neposlúchol, MRNV takéhoto občana má povinnosť oznámiť okresnému revolučnému národnému výboru, ktorý proti každému zakročí.

Keď sa jedná o poľnohospodárske práce na majetkoch majetných občanov — vojakov, tento, poťažne jeho manželka je povinný platiť občanom na prácu prideleným obvyklú mzdu podľa miestnych zvyklostí. U chudobnejších roľníkov práce sú bezplatné a MRNV nech sa postará o to, aby na takéto práce boli určení, či už so záprahom, alebo na ručné práce majetnejší občania.

Práce nech sú zadelené spravodlivo, osobníckárstvo a rodínkarstvo netrpte!!!

II.

V Banskej Bystrici vychádza denník Pravda, číslo po 1 korune. Keďže miestne národné revolučné výbory musia byť dôkladne informované o všetkých udalostiach, každý MRNV nech sa prihlási za predplatiteľa. Predplatné uhradí sa z prostriedkov obecných. Postarajte sa vo svojej obci o to, aby sa tento časopis čo najviac rozšíril. Spolupracujte aj v tomto ohľade čo najužšie s miestnou organizáciou Komunistickej strany.

Práci česť!

Za okresný revolučný národný výbor v Hnúšti:

Daniel Hilmer v. r.
predseda

Ondrej Klokoč v. r.
nám. predseda

AUD KSS Bratislava, čís. přír. 5046/53. Cykl.

⁴ O nutnosti nové pozemkové reformy ve prospěch drobných rolníků pojednává pak znovu jen o několik dní později úvodník povstalecké Pravdy „S půdou nešpekulovat“, rovněž z pera M. Falšana (Pravda, 27. 9. 1944). Praví se tu: „...Slovenská půda patří slovenským rolníkům. Aj toto je cieľ dnešného boja!... KSS bude pomáhať roľníkovi v boji za voľný prístup k pôde, a to nie z politickej špekulácie, ale preto, lebo rozdelenie veľkostatkárskej pôdy roľníkom a zabezpečenie voľného prístupu k pôde každému, kto na nej vie a chce pracovať, je neodlučiteľnou časťou jej programu... Pravda, chudobnému malému roľníkovi stane sa pôda prístupnou len tak, keď ju dostane zadarmo.“